

Dokonalá bouře: Nigerský uran uprostřed sahelského chaosu

fpri.org/article/2023/11/perfect-storm-nigers-uranium-amidst-sahelian-chaos

Sečteno a podtrženo

Po převratu v Nigeru v červenci 2023 byly vztahy mezi touto zemí a Francií, dlouholetým bezpečnostním partnerem Nigeru, přerušeny. Junta vyhostí francouzské diplomatické a vojenské síly uprostřed nárůstu protifrancouzských nálad a ztráty důvěry ve francouzské protiteroristické operace.

Nigerské uranové doly, jeden z klíčových zdrojů suroviny pro francouzské jaderné elektrárny, čelí nejisté budoucnosti, protože Francie se stahuje.

Ekonomické a politické důsledky pro Niger a region mohou být široké a neočekávané. Niger by mohl ztratit přístup k centrálnímu exportu a klíčovému zdroji pracovních míst, zatímco Evropa by mohla přijít o klíčový zdroj energie uprostřed své vlastní vleklé energetické krize.

V nejhorším případě by džihádistická skupina mohla získat přístup k nigerským dolům, což by bylo pro Niger a Západ noční můrou pro styk s veřejností.

Po několika týdnech napjatých diplomatických jednání a řinčení šavlí mezi Niamey a Paříží stáhla vláda prezidenta Emmanuela Macrona koncem září z Nigeru velvyslance Sylvaina Itteho a diplomatický personál. Francouzská vojenská mise se plánuje stáhnout do konce roku 2023. Zdá se, že vláda nigerské junty nemá zájem o pokračující

bezpečnostní vztahy s Francií, což odráží nedostatek důvěry, který mohl povzbudit svržení prezidenta Mohameda Bazouma 6. července 2023.

Stažení Francie může znamenat konec uranového projektu francouzské firmy Orano na severovýchodě Nigeru. Orano, které Paříž ovládá s 90procentním podílem, se již obrací směrem k Mongolsku a dalším partnerům ve střední Asii. Zdá se, že společnost, nemluvě o Paříži, má zájem o navazování nových vztahů v méně přísných bezpečnostních prostředích. Macronova nedávná cesta do Střední Asie může odrážet francouzský klíč v energetické politice a investicích. Bez francouzských investic by nigerské doly mohly ležet ladem – nebo být obsazeny zákeřným hercem.

Nigerská junta

Niger je jen nejnovější domino, které padlo v Sahelu, kam se převraty vrátily bleskovým tempem . Převraty od roku 2021 dvakrát svrhly vlády v Mali, Burkině Faso a Guineji . V Niamey vojenská junta vedená prezidentskou gardou provedla puč proti Bazoumovi, který je také prezidentem Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS) a spojence Francie a Spojených států, 26. července 2023. Zatímco vyslala do Mali generála, aby se poradil s Wagner Group , vláda junty se střetla s ECOWAS, přičemž mnoho členských států uzavřelo své hranice s Nigerem a vyhrožovalo vojenskou intervencí s cílem vrátit Bazoum k moci .

Francouzský projekt Nigerien Uranium Project

Francie spoléhá na jadernou energii jako na klíčový zdroj své výroby energie. Francie získává přibližně 70 procent své elektřiny z jaderné energie. Niger byl jeho druhým největším dodavatelem s 20 procenty francouzského dovozu uranu za posledních deset let, za ním jen Kazachstán s 27 procenty. Orano udržuje většinový podíl ve třech

dolech v Nigeru: Aïr, Akokan a Imouraren. Dnes funguje pouze důl Aïr, zatímco Akokan je v rehabilitačním režimu a Imouraren byl uzavřen kvůli nepříznivým podmínkám na trhu. Mnozí ve Francii se obávají, že by vláda junty nepřátelská Francii mohla omezit její přístup k zásobám uranu, které jsou pro francouzské elektrárny kritické . Zatímco někteří politici mohou tuto obavu ohledně bezpečnosti přeceňovat , tato naleziště se nacházejí velmi blízko stále nestabilnější hranice s Mali.

Historie uranu a terorismu v Nigeru

Nigerské uranové doly, zejména důl Somaïr, byly historicky cílem al-Káidy v islámském Maghrebu (AQIM). V roce 2010 bylo v nedalekém městě Arlit uneseno pět francouzských a dva afričtí zaměstnanci dolu . V roce 2013 AQIM explodoval auto v dole a zabil jednoho zaměstnance . V roce 2016 se brigáda al-Nasser z AQIM přihlásila k raketovému útoku na minu, i když nebyly žádné oběti .

Konkurence mezi Islámským státem ve Velkém Sahelu (ISGS) a AQIM v této oblasti , přidání násilných žoldáckých sil (Wagnerova skupina) s omezeným vedením do boje a nestabilní prostředí po převratu v Nigeru by mohly vytvořit perfektní bouřka. Bohužel, jádrem té bouře mohou být nigerské uranové doly.

Ačkoli AQIM byla před rokem 2015 primární teroristickou skupinou v Mali a Nigeru , k založení a expanzi ISGS došlo závratnou rychlostí. Po stažení operace Barkhane v roce 2022 a jak se Multidimenzionální integrovaná stabilizační mise Organizace spojených národů v Mali (MINUSMA) nadále stahuje v Mali, AQIM i ISGS našly nová území, která mohou využít a bojovat. Boje mezi malijskými armádními silami podporovanými Wagnerem a separatisty Tuaregů a AQIM v Mali se nedávno přesunuly do provincií Kidal a Gao , které obě sousedí s Nigerem. Eskalace do provincie Menaka by mohla mít vážné dopady na severozápadní hranici Nigeru poblíž uranových dolů v zemi.

Nigerské uranové hrozby dnes

Eskalovaná konkurence mezi AQIM a ISGS, nemluvě o separatistických silách Boko Haram a Tuaregů napříč Sahelem, by mohla ohrozit nigerské doly. Tyto síly bojují s Wagner Group a národními armádami Nigeru, Mali, Burkiny Faso a dalších. Útok na přístup nigerijské vlády k jednomu z klíčových ekonomických exportů Nigeru by byl legitimní strategií kterékoli z těchto skupin, jak se zaměřit na konkurenčního aktéra a signalizovat legitimitu ve svých vlastních mezidžihádistických mocenských bojích.

Podmínky na zemi podporují džihádistické ofenzivy. Mali v současnosti čelí bezpečnostnímu vakuu, které vytvořila protizápadní agenda prezidenta Junty Assimiho Goity. Stažení francouzských sil a sil OSN z Mali a Nigeru zanechává značné mezery, které zaplnily AQIM a ISGS. Program poprav, porušování lidských práv a neúspěšných protiteroristických aktivit společnosti Wagner Group bude pokračovat v destabilizaci Mali, urychlení malijské státní nejistoty a pravděpodobně odstranění jakýchkoli zbývajících bezpečnostních sil Mali na hranicích s Nigerem. Schopnost Nigeru odolat velkým džihádistickým ofenzívám bude pravděpodobně velmi brzy testována.

Pokračující diplomatický spor Francie s vládou nigerské junty by mohl vyústit v represivní opatření proti Francouzům kontrolovaným prvkům uranových dolů, takže by byly méně hlídané než dříve. Ačkoli vedoucí těžařské obchodní jednotky Orano veřejně prohlásil, že Niger zajišťuje bezpečnost dolů Orano, kapacita těchto bezpečnostních operací je stále méně jasná, protože Francie stahuje svou vojenskou podporu z Nigeru.

Ačkoli nigerské zásoby uranu nepředstavují přímé riziko šíření ve „špinavé bombě“, džihádistická kontrola uranového dolu by byla noční můrou pro styk s veřejností a mohla by přiživovat dezinformační kampaně. Koncentrace uranu je neúměrně nákladná a jeho přeměna

do „ozbrojené“ formy by vyžadovala mnoho drahých a technologicky zakazujících kroků. Je nepravděpodobné, že by se AQIM nebo ISGS pokusily využít přístup k minám jako cestu k vývoji zbraně. Pokud by se jedna z těchto skupin pokusila propašovat tento uran jinam, narazila by také na mnoho problémů. Množství uranu potřebné k obohacování by pravděpodobně vyžadovalo mezinárodní přepravu a existuje řada mezinárodních záruk a smluv, které mají zabránit nezákonné překládce jaderných materiálů.

Navzdory těmto omezením zbrojení nigerských uranových dolů v tradičním slova smyslu mohou džihádistické skupiny stále způsobit značné politické škody a nestabilitu. Pokud by byly tyto doly sabotovány, džihádistické skupiny by mohly způsobit neúnosné škody na místním životním prostředí a zásobách podzemní vody. Optika teroristické skupiny, která by získala přístup k některé z těchto dolů, by těmto skupinám poskytla proslulost, zvýšila by nábor a podněcovala místní nebo dokonce regionální konflikty a nestabilitu. Džihádistické skupiny by se skutečně mohly snažit změnit příběh o uranových zbraních prostřednictvím dezinformačních kampaní, které by vzbuzovaly strach a paniku přesvědčováním Nigerijců, že jaderná hrozba může být realizována. Takové kampaně jsou spojeny s vyvíjejícími se aktivitami al-Káidy a Islámského státu v Mali a Burkině Faso a vývoj v jednom západoafrickém státě může mít dominový efekt v celém regionu.

Uran a nigerská ekonomika

A konečně, džihádistické zabavení těchto uranových dolů by mohlo nenapravitelně poškodit nigerijské hospodářství. Dnes tvoří uranová ruda ohromných 75 procent zahraničního exportu Nigeru. Od převratu Niger masivně zvýšil cenu uranu, z 0,80 euro/kg (0,88 \$/kg) na 200 euro/kg, ve snaze vyrovnat se nákladům na uran vyrobený v jiných zemích po celém světě, zejména v Kanadě. Tento tektonický posun

odráží zájem nigerijské junty předefinovat svůj vztah s Francií, která těžila z levného uranu zakoupeného v bývalé kolonii. Možná, že rozhodnutí společnosti Orano přeorientovat velkou část svého obchodu s uranem na Střední Asii odráží francouzskou touhu potrestat nigerskou juntou, což by nebylo překvapivé po špatné krvi způsobené stažením Francie v posledních několika měsících. Může to být také praktické – protože Paříž vidí eskalaci nestability v Nigeru a nezaujaté bezpečnostní síly kolem těžařských projektů v zemi. Bez ohledu na to, bez přístupu k ziskům z uranu, může být nigerská vláda ještě více ochromena ve svém úsilí vybudovat novou bezpečnostní architekturu proti rostoucím džihádistským hrozbám.

Přesto může ztráta Francie být ziskem Evropy. Do situace mohou vstoupit další státy EU, zejména když se velká část Evropy během války na Ukrajině pokouší vymanit ze závislosti na ruské energii. Rusko nadále dodává Evropské unii uranovou rudu a zastavení v Nigeru by mohlo zabránit budoucím sankcím v energetickém sektoru proti Rusku. Naklonění tohoto energetického partnerství by mohlo být vzájemně výhodné pro Niger a Evropskou unii, protože jak vývozci, tak dovozci čelí rostoucí politické nestabilitě ve svých regionech. Výzvou však bude zajištění bezpečnosti zařízení v odlehlém severním Nigeru a podél dopravních tras.

Vláda nigerské junty bude muset vzít v úvahu všechny tyto složité úhly, protože nově definuje svou bezpečnostní architekturu a exportní režim poté, co vytlačí francouzské vojenské a diplomatické mise ze země. Bezpečnost a ekonomika jsou spolu úzce svázány a jakékoli bezpečnostní řešení bude vyžadovat širokou strategii, která bude odrážet rizika a přínosy zásob uranu v zemi.

Názory vyjádřené v tomto článku jsou názory samotného autora a nemusí nutně odrážet postoj Foreign Policy Research Institute, nestranické organizace, která se snaží publikovat dobře podložené,

politicky orientované články o americké zahraniční politice a národní bezpečnosti. priority.

Obrázek: Ministerstvo obrany (Foto: Tech. Sgt. Rose Gudex).

Raphael Parens

Raphael Parens je členem Euroasijského programu Foreign Policy Research Institute a mezinárodním bezpečnostním výzkumníkem zaměřeným na Evropu, Střední východ a Afriku. Specializuje se na malé ozbrojené skupiny a modernizační procesy NATO.